

HISTORICKÝ VÝVOJ UMELEHO PRERUŠENIA TEHOTENSTVA – TRESTNÝ ČIN ALEBO ĽUDSKÉ PRÁVO?

Bc. Kristína Nagyová

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra právnych dejín a právnej komparatistiky
nagyova339@uniba.sk

Historický vývoj umelého prerušenia tehotenstva – trestný čin alebo ľudské právo?

Táto práca sa zameriava na historický exkurz vývoja umelého prerušenia tehotenstva od prehistorických čias až po súčasnú právnu úpravu. Začína opisovať samotnú problematiku od prvých zmienok súvisiacich s právnou úpravou umelého prerušenia tehotenstva, postupuje do explicitne vymedzenej zákonnej úpravy, ktorá postihuje výkony umelého prerušenia tehotenstva trestnosťou, pričom záverom sa dostáva do súčasnosti. V súčasnej právnej úprave sa venuje nielen aktuálnemu statusu a motívu prijatia takejto právnej úpravy, ale taktiež poukazuje na samotné poslancecké návrhy, ktoré rezonovali volebnými obdobiami. Zároveň sa snaží poukázať na dôsledky, ktoré právna úprava v minulosti spôsobovala, či vhodnosť (ne)trestnosti v súvislosti s umelým prerušením tehotenstva. Analyzuje poslancecké návrhy volebných období, či odôvodnenosť týchto návrhov a zároveň sa zamýšľa nad (ne)potrebou upraviť interrupčnú politiku v súčasnom období. Opisuje jednotlivé názorové spektrá dvoch kruhov v spoločnosti, či už liberálny alebo konzervatívny. Poukazuje na zníženie potratovosti, či príliš obmedzujúce návrhy ustanovení sprísňovania interrupcií.

The historical development of abortion - a crime or a human right?

This thesis focuses on the historical excursus of the development of abortion from prehistoric times to the current legislation. It begins by describing the issue itself from the earliest references to the legal regulation of abortion, proceeds to the explicit legal regulation that

criminalizes the performance of abortion, concluding with the present day. It not only discusses the current status of the current legislation and the motive for enacting such legislation, but also highlights the very parliamentary proposals that have resonated through the electoral periods. It also seeks to highlight the consequences that the legislation has caused in the past, or the appropriateness of (non)criminalization in relation to abortion. It analyses the parliamentary proposals of the electoral periods, or the justification of these proposals, and also reflects on the (un)necessity to regulate abortion policy in the current period. It describes the different spectrums of opinion of the two circles in society, whether liberal or conservative. He points to the reduction of the abortion rate, or the overly restrictive proposed provisions tightening abortion.

Kľúčové slová: historický exkurz, trestné právo, umelé prerušenie tehotenstva, politika

Key words: historical excursus, criminal law, abortion, politics

<https://doi.org/10.62874/afi.2024.1.05>

Úvod

Slovenskom v pravidelných intervaloch rezonuje záujem poslancov o interrupčnú politiku, či sprísnenie interrupčného zákona. Ciele sprísňovania, či zmeny legislatívy interrupčného zákona sa rôznia. Pravidelne, už od vzniku Československa mali obmedzenie interrupcií odôvodňovať argumenty týkajúce sa zvyšovania pôrodnosti, cez konzervatívnu stránku ochrany života „nenarodeného dieťaťa“, či pomerne novým argumentom bola samotná „pomoc tehotným ženám“. Umelé prerušenie tehotenstva rezonuje najmä v dvoch prúdoch spoločnosti. Jedným z nich je ten liberálny, ktorý obmedzenie interrupcií nevníma pozitívne, s ohľadom na odôvodnenie spočívajúce vo forme ochrany života ženy a argumentáciou proti vo vzťahu k znižujúcemu počtu vykonávaných interrupcií. Konzervatívne prúdu častokrát pripisuje vinu spočívajúcu v tlaku na ženu, aby dieťa donosila. Aj vzhľadom na selektívny prístup k slovenskej minulosti má priemerný slovenský občan pocit, že sa problematika umelého prerušenia tehotenstva takmer neriešila.

Aj vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, ktoré spočívajú v predkladaní návrhov zákonov upravujúcich prístup k interrupciám sme sa v tejto práci rozhodli priblížiť historický prierez naprieč právnou úpravou prerušenia tehotenstva.

V prvej časti práce sa venujeme najstarším tézám spomínajúcich prerušenia umelého tehotenstva, pričom mapujú obdobie od praveku, ktorý upriamuje pozornosť na prostriedky, ktorými dochádzalo k výkonu potratov. Následne prechádzame zmienkami v Platónovej Ústave. Prvá časť takisto približuje metódu pokusu a omylu súvisiacich priamo s umelým prerušením tehotenstva, avšak tieto boli častokrát spájané najmä s čarodejníctvom, či poverami. V historickom exkurze je pomerne významná aj úprava rímskeho práva. Rozhodnutie o interrupcií pripadalo na nezávislého muža – pater familias, ktorý disponoval právomocou nad vykonaním potratu. Zároveň sa v texte venujeme aj úprave Koldínového zákonníka, č. bule pápeža Sixta VI. Effraenatum, ktorá považuje prerušenie tehotenstva za neprípustný prostriedok.

Práca v druhej kapitole približuje právnu úpravu v Habsburskej monarchii, ktorá predstavuje pomerne ucelenú formu, na rozdiel od pomerne roztrieštenej právnej úpravy doposiaľ. Dochádza k explicitnému zakotveniu zákazu interrupcií, ktorým dochádza ku kriminalizovaniu žien za pokus „vyhnať plod“, či dokonca postihnutie muža za pomoc tehotnej žene. Zároveň dochádza ku charakteristike potratovej politiky počas obdobia Československej republiky až po motivácie predstaviteľov Slovenského štátu upraviť, či zmeniť prístup interrupciám.

Následne sa v roku 1950 Národné zhromaždenie Československej republiky uznieslo na novom Trestnom zákone¹ a ponechal v platnosti kvalifikáciu interrupcií v zmysle usmrtenia ľudského plodu v šiestej hlave pod názvom trestné činy proti životu a zdraviu.² Boli však prípustné výnimky v prípade ohrozenia života matky, či dedičných chorôb jedného z rodičov. Kodifikáciou bol v roku 1961 prijatý Trestný zákon, ktorý v siedmej hlave trestných činov proti životu a zdraviu vymedzoval trestný čin nedovoleného prerušenia tehotenstva. Ten obsahoval odkaz na podzákonnú právnu úpravu, ktorou sa určoval legálny postup pre vykonanie umelého prerušenia tehotenstva. Práca takisto približuje vývoj počtu vykonaných interrupcií naprieč rokmi a dôvody rapidne klesania ich počtu.

V poslednej časti sa v práci snažíme priblížiť jednotlivé motívy poslancov vedúce k úprave umelého prerušenia tehotenstva v súčasnosti a zároveň poukázať na vývoj právnej úpravy umelého prerušenia tehotenstva, ktorá v súčasnosti netvorí jeden z trestných činov v trestnom

¹ Zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon zo dňa 12. júla 1950 prijatý Národným zhromaždením Československej republiky. Vyhlásené znenie.

² Ustanovenie § 218 zákona č. 86/1950 Zb. Trestný zákon. Trestná sadzba spočívala vo forme odňatia slobody až na jeden rok.

zákone. Zároveň však analyzujeme jednotlivé návrhy poslancov v predchádzajúcich volebných obdobiach a samotnú odôvodnenosť týchto návrhov.

Samotný cieľ práce smeruje k vysvetleniu historických súvislostí súčasnej právnej úpravy umelého prerušenia tehotenstva, ktorý do určitej miery však rozdeľuje súčasnú spoločnosť. Zároveň chceme preskúmať otázku dôvodnosti nedávnych návrhov poslancov, a odpovedať na otázku, či existuje súvis medzi klesajúcou krivkou interrupcií a tvorby právnej úpravy, ktorá ju obmedzuje.

Dovolím si preto tvrdiť, že pre lepšiu analýzu, či prijatie efektívnejšej právnej úpravy, ktorá dokáže prezieravo reagovať na aktuálnu situáciu je potrebné poznať aj právnohistorický kontext vývoja právnej úpravy súvisiacej s umelým prerušením tehotenstva od počiatku praveku až po súčasnosť, ktorej obsah sa nachádza v tejto práci.

1. Prvé zmienky súvisiace s prerušením tehotenstva

Téma umelého prerušenia tehotenstva sprevádza ľudstvo už od počiatku vekov.³ Spomenúť môžeme už Platóna, ktorý prišiel s názorom, že moc pochádza z majetku a početnosť detí vedie k jeho drobeniu, čím dospel k názoru, že je potrebné regulovať pôrodnosť.⁴ Platónova Ústava tak spomína: „...a nebudú plodiť deti nad svoje pomery z bázne pred chudobou a vojnou.“⁵ Platón tak odporúčal potraty najmä vtedy, ak došlo k počatiu dieťaťa pokrvnými príbuznými. Problémom jeho doby nebol samotný zákaz interrupcií, dôraz sa kládol na to, kto o ňom rozhodoval, či akú osobu mal chrániť.⁶ Dôležitejším bola ochrana tehotnej ženy, než plodu v tele ženy. To môžeme vidieť aj v Starom zákone, ktorý hodnotu skutočného človeka vymedzil až po narodení.⁷ Prvé písomné zmienky o ľudskej snahe regulovať počatie pochádzajú už od roku 1850 pred Kristom. Samotnému otehotneniu sa zabráňovalo

³ Len pre zaujímavosť si dovoľm spomenúť prostriedky, ktorými dochádzalo k výkonu potratov v praveku. Išlo prakticky neškodné až po vysoko toxické abortíva. Používal sa napríklad Hašíš, mydlo, ricínový olej, preháňadlá, či horčina a čpavok. Abortíva docielili nepriamy potrat, ako dôsledok otravy, avšak známe bolo aj psychické ovplyvňovanie prostredníctvom rituálov.

SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. Tlač: Dubra, a. s., Vydal: N Press, s. r. o. prvé vydanie, ISBN 978-80-99925-23-2, 2020.

⁴ ILLYOVÁ, Z. *Historický vývoj prerušenia tehotenstva*. Bakalárska práca. Univerzita Komenského v Bratislave. 2011. s 16.

⁵ PLATÓN. *Ústava*. Preklad Novotný F., Praha: 1921, s. 86.

⁶ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 22.

⁷ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 23.

prostredníctvom metódy pokusu a omylu. Všetok pokus a omyl však smeroval k čarodejníctvu, či poverám.⁸ Príkladom udeľovania sankcií v súvislosti s potratom bol Chammurapiho kódex z roku 2250 pred Kristom vymedzoval sankcie udeľované v prípade poškodenia práv otca na potomstvo, či zodpovednosť človeka, ktorý spôsobil potrat dcéry plnoprávneho občana, závislého alebo otrokyne.⁹

Medzi rokom 98 – 138 pred Kristom dochádza k významnému počinu Soránom z Efezu, ktorý započal odlišovanie medzi antikoncepciou a potratom. V diele Corpus Hippocraticum Hippokrates odporúča na ukončenie tehotenstva násilné telesné cvičenia, pričom prostriedky, ktoré boli používané, neodporúčal, pretože boli pre samotnú ženu príliš nebezpečnými pred rozvojom modernej medicíny.¹⁰ Častokrát preto dochádzalo k vražde novorodencov ako výkonu umelého prerušeniu tehotenstva.

Názor na prerušenie tehotenstva vytvára aj rímske právo, ktoré v otázkach interrupcií ponechalo rozhodnutie na nezávislého muža – pater familias, ktorý získal právomoc nad vykonaním potratu. Rozdielom bol však postoj samotnej otrokyne od slobodných žien, ktorá využívala potrat ako formu odporu voči svojej neslobode. Na našom území za čias Veľkej Moravy sa reštrikcie týkajúce sa potratov vyskytujú už v texte Metodovho prekladu penitenciálu. V prípade ak žena potratí, trestom za potrat bolo kajanie sa 3 roky o chlebe a vode.¹¹ Aj kresťanské zákonodarstvo spomína vo svojich predpisoch pojem potrat. Možno spomenúť napríklad Graciánov dekrét prijatý z roku 1140, avšak uznaný dekrétom Inocenta III. „Sicut ex“ až v roku 1211. Za zabitie človeka bolo prirovnávané vykonanie potratu sformovaného plodu.¹²

Vplyvom recepcie rímskeho práva sa pod pojem usmrtenie zaraďoval aj výkon umelého prerušenía tehotenstva. V roku 1579 v Koldínovom zákonníku sa tak nachádza ustanovenie, ktoré znie: „*Také zabití ta, kteráž plod ze sebe vyháni, aneb týž plod jakýž pak koli způsobem v sobě udušuje a mrtví.*“ Zjednotenie trestného práva prichádza až v roku 1707 vydaním hrdelného súdneho poriadku Jozefom I., pričom však právna úprava interrupcií ostala totožná. Spomenúť možno aj

⁸ Ľudské práva, žien, feminizmus a rodová rovnosť. Interrupcie a história. [online]. Dostupné na internete: <https://moznostvolby.sk/interrupcie-a-historia/> [cit. 2023-11-15].

⁹ Tamtiež.

¹⁰ Tamtiež.

¹¹ Ustanovenia svätých otcov. In: *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II. Slovensko očami cudzincov*. Budmerice: RAK, 1999, s. 205.

¹² Dekrét upravuje prekážku prijatia alebo výkonu kňazských sviatení, pričom pôvodcom tejto prekážky má byť zabitie človeka.

trestný kódex prijatý v období absolutizmu za vlády Márie Terézie *Constitutio Criminalis Theresiana*, ktorý niesol množstvo cirkevných názorov, pričom jeden z nich bol zameraný aj na umelé prerušenie tehotenstva, ktoré svojou povahou spadalo pod trestný čin na úrovni vraždy.

Následne v roku 1588 dochádza bulou pápeža Sixta VI. *Effraenatum* k odsúdeniu akejkoľvek formy prerušenia tehotenstva rímskokatolíckou cirkvou. Rozhodovanie o prerušení tehotenstva je tak v rukách Boha, ktorý môže pripustiť spontánny potrat, no umelé vykonanie potratu z tohto dôvodu neprichádzalo do úvahy. Tým sa menilo chápanie skutočného človeka až po narodení na chápanie živého človeka už od zárodku (počatia). V stredoveku sa za vykonávanie potratov ukladali tresty. Ukladanie trestov však nebolo až tak dôsledné, častokrát išlo najmä o tichú toleranciu. Vplyvom osvietenstva zasiahol do právomoci nad výkonom umelého prerušenia tehotenstva štát, a to najmä s ohľadom na zdravý vývin. Nástrojom na reguláciu pôrodnosti mala byť magická antikoncepcia vo forme čarov, či zaklínadiel, výnimkou však nebolo ani ľudové liečiteľstvo. K otehotneniu sa v 19. storočí snažili pristupovať racionálne, a to najmä oddelenými spálňami manželov¹³, či vyšším vekom potrebným na uzatvorenie manželstva.¹⁴

Spomenúť v rámci vývoja umelého prerušenia tehotenstva môžeme príkladom aj pruské trestné právo z roku 1794, ktoré stanovovalo, že: „Žena, ktorá použila prostriedky, ktoré mohli spôsobiť, že by svoj plod potratila (pokúsila sa), bude potrestaná väzením od 6 mesiacov do 1 roka. Ak svoj plod potratila v prvých 30 týždňoch tehotenstva, bude potrestaná väzením od 2 do 6 rokov. Ak po tomto období, bude potrestaná väzením od 8 do 10 rokov.“¹⁵ Ďalším trestným kódexom bol rakúsky Jozefínsky zákonník z roku 1787, ktorý vymedzoval ustanovenia, ktoré uvádzali, že žena sa dopustí zločinu, ak si úmyselne spôsobí potrat, či porodí naschvál mŕtve dieťa.¹⁶

¹³ Oddelenie manželov prostredníctvom rozdielnych spální bolo príznačné najmä pre vyššie spoločenské triedy.

¹⁴ SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 23.

¹⁵ NIKŠOVÁ, G. *Nedovolené prerušenie tehotenstva v československom trestnom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1971, s. 41.

¹⁶ Allgemeines Gesetz über Verbrechen und derselben Bestrafung. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattem, 1787. § 1 – 19.

2. Od Habsburskej monarchie po rok 1950

Habsburská monarchia následne prichádza s explicitným zakotvením zákazu interrupcie v ustanovení § 144 Trestného zákona.¹⁷ Týmto ustanovením dochádza ku kriminalizovaniu žien za pokus „vyhnať plod“, či dokonca postihnutie muža za pomoc tehotnej žene. Trestanie však vyžadovalo dôkazy, že išlo o zavinené konanie ženy. Trestanie z nedbanlivosti lekárom bolo v ustanovení § 356 Trestného zákona. Za protiprávnu bola považovaná aj žiadosť, ktorá nakoniec nebola úspešná o vykonanie umelého prerušenia tehotenstva. Zákon nešpecifikoval, akými prostriedkami je možné vykonať potrat, pričom odpoveď nám dáva jeho komentár, ktorý vymedzuje náhle zľaknutie sa¹⁸ za jednu z možností, ktorá môže spôsobiť potrat.

Po rakúsko-uhorskom vyrovnaní mal zákonodarca za cieľ v uhorskej časti monarchie uzákoniť vlastný zákaz umelého prerušenia tehotenstva, pričom samotným cieľom by malo dôjsť k zvýšeniu populačného rastu Maďarov. Uhorský trestný zákonník z roku 1878¹⁹ obsahoval nižšie postihy za delikty ako rakúsky trestný zákonník.²⁰ Skutková podstata v ustanovení § 285 bola naplnená, ak tehotná žena úmyselne vyženie, usmrtí svoj plod alebo dá niekomu inému vykonať potrat. Trestne zodpovednou je aj osoba, ktorá so zvoľením ženy vykoná potrat. Z hľadiska naplnenia skutkovej podstaty tohto trestného činu nebol podstatný vek plodu, avšak podstatou bola skutočnosť, že plod vôbec existuje.²¹ Možným bolo aj uloženie vedľajšieho trestu vo forme straty úradu. Trestný zákonník upravoval aj skutkovú podstatu smerujúcu k ochrane plodnosti v ustanovení § 303 ods. 1.²²

¹⁷ Rakúsky trestný zákon č. 117/1852 r. z. o zločinoch, prečinoch a priestupkoch v znení účinnom od 1.9.1852 do 31.7. 1950. V origináli Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen. Táto právna úprava platila na území českých krajín až do roku 1950.

¹⁸ Zľaknutie sa môžeme vymedziť ako jeden z potratových dôvodov, ktorý síce nie je explicitne v zákone č. 117/1852 r. z. spomínaný, avšak komentár pripúšťa zľaknutie sa ako jeden z potratových dôvodov, a to vtedy, ak niekto spôsobí náhle zľaknutie sa ženy s úmyslom spôsobiť jej potrat.

¹⁹ Zák. čl. V/1878. Uhorský trestný zákonník o zločinoch a prečinoch.

²⁰ BEŇA, J. - GÁBRIŠ, T.: *Dejiny práva na území Slovenska I (do roku 1918)*. Bratislava. 2008. s. 190.

²¹ MILOTA, A. - NOŽIČKA, J.: *Trestné zákony zeme slovenskej a podkarpatskoruskej*. Kroměříž: J. Gusek, 1931, s. 121.

²² Podľa ustanovenia § 303 ods. 1 Trestného zákonníka „sa žalárom trestalo aj také poškodenie tela, ak následkom neho poškodený stratil niektorý dôležitejší úd tela alebo zmysel.“ V zmysle judikatúry sem spadalo aj „odrezanie pohlavného údu mužovho.“

K zmierneniu potratového zákona na rakúskej strane dochádza v roku 1912 a to povolením interrupcie v prípade, ak dochádza k ohrozeniu života matky.

V rokoch pred prvou svetovou vojnou sa v rámci slovenského národného hnutia štiepilo Slovensko na dva druhy: katolícke, národné a druhé „masarykovsko-progresívne“.²³ Vzhľadom na recepciu práva zostali počas prvej republiky v platnosti pôvodné uhorské a rakúske reštrikcie, avšak v dôsledku prvej svetovej vojny dochádzalo výrazne k poklesu pôrodnosti. Naproti tomuto išiel vývoj v Sovietskom Rusku²⁴, kde v roku 1920 umožnili umelé prerušenie tehotenstva. Urobili tak aj kvôli tomu, že vodca boľševickej revolúcie Lenin považoval kriminálne potraty za zlo, pričom proti takémuto zlu je potrebné bojovať, a to jedine tým, že sa zlegalizujú potraty v záujme zdravia a života ženy.²⁵

Ludácky politik Karol Sidor už začiatkom 20. rokov zverejnil literárnu fantáziu s názvom *Kliatba nenarodených*, v ktorej viní z potratu ženy, ktoré podliehajú zvodcom, hoci vedia, aké bude mať toto ich podľahnutie následky. Následne chcú rozhodovať o živote a smrti svojich nenarodených detí, čím na seba privolávajú kliatbu stvorení, ktorým nedovolili vydať sa na cestu životom.²⁶ Sidor zúžil dôvody prečo ženy v Československu podstupovali umelé prerušenie tehotenstva na úpadok morálky, či neschopnosť odolávať pokušeniu sexuality. Opakom Karola Sidora bola prvá žena zvolená do prvorepublikového parlamentu Božena Karpíšková, ktorej cieľom bolo sprístupniť interrupcie. Oproti Karolovi Sidorovi a jeho dielu *Kliatba nenarodených* písala poviedku, ktorá opisovala mentálne a fyzicky trpiace dievča.

Zákazom interrupcii malo dôjsť k vytúženému populačnému rastu, preto dochádzalo k výraznému odmietaniu zodpovednosti na ženy zo strany Karpíškovej.²⁷ Karpíšková takisto rozlišovala medzi časťami obyvateľstva, ktoré podstupovali umelé prerušenie tehotenstva. Išlo najmä o rozdiel medzi chudobnými ženami, ktoré pociťovali zúfalstvo a chceli znížiť bremeno od mnohopočetnej rodiny a naopak majetnými ženami, ktoré neporušovali len zákony, ale aj vlastné princípy. Zatiaľ

²³ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 21.

²⁴ Od roku 1917 – 1922, pred vznikom Sovietskeho zväzu neformálne označovaný aj ako ruský komunistický štát.

²⁵ ILLYOVÁ, Z. *Historický vývoj prerušenia tehotenstva*. Bakalárska práca. Univerzita Komenského v Bratislave. 2011. s. 20.

²⁶ Tamtiež, s. 25.

²⁷ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. Tlač: Dubra, a. s., Vydal: N Press, s. r. o. prvé vydanie, ISBN 978-80-99925-23-2, 2020. s. 30.

čo prvá skupina bola nútená využívať len nelegálne prostriedky, druhá zažívala bezpečie z pohľadu omnoho lepšej lekárskej starostlivosti. Prirovnávala právo na výkon interrupcie k otázke individuálnych slobôd.²⁸ V Československu boli postihy za výkon umelého prerušenia tehotenstva mierne, aj napriek prísnej legislatíve prevzatej z uhorského, či rakúskeho trestného zákona. K obvineniu prichádzalo najčastejšie na základe udania, či po neodborných zákrokoch, kedy ženy museli vyhľadať odbornú pomoc. V praxi môžeme vidieť aj zaobchádzanie s ľuďmi z pohľadu trestného práva najmä kvôli príslušnosti k robotníckemu prostrediu, čím ich postihovali len podmiennečne.²⁹

Vyššie uvedené skutočnosti viedli v roku 1932 ministra spravodlivosti Meissnera k preloženiu návrhu zákona o čiastočnej legalizácii interrupcií. Principiálne mal zákaz interrupcií pretrvávať, malo ísť však o výnimky, ktoré by sprístupňovali umelé prerušenie tehotenstva bez následnej trestnosti. Výnimky tvorili najmä ohrozenie života matky, vážne poškodenie plodu, keď bolo tehotenstvo následkom znásilnenia, či nedosiahnutie 16 roku veku, čo mohlo znamenať neschopnosť zabezpečiť dieťa. Náklady vzniknuté pri potrate mala hradiť zdravotná poisťovňa. Prítomný nebol ani žiaden väčší protest proti tomuto návrhu, svoju nespokojnosť však podľa očakávaní vyjadrila katolícka časť politických strán. K návrhu sa neskôr vyjadrovali aj profesori z Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý lekársku indikáciu výrazne odmietali s poukazom na jedinečnosť plodu.³⁰ Samotný návrh Meissnera teda neprekročil ani prah ministerskej rady, čo znamená nezaradenie do samotného legislatívneho procesu. V roku 1932 prichádza aj s prejavom Karpíšková na podujatí za revíziu potratového zákona.

Ku koncu 30. rokov sa v súvislosti s radikalizáciou Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSLŠ) spája otázka interrupcií so židovským obyvateľstvom. V roku 1939 Karol Körper opisuje židovských lekárov ako tých, ktorí sa previnili voči kresťanskému a slovenskému národu ako: „*Iste mnohí Židia boli dobrými lekármi, ale nik nemohol od nich žiadať, aby mali ohľad na dušu, ktorej svetonázor bol im celkom cudzí, alebo aby napomáhali vzrast a zdatnosť národa, ku ktorému nepatril.*“³¹ HSLŠ nemala za cieľ len tvorbu politiky za Boha, národ, či za

²⁸ Tamtiež, s. 30.

²⁹ Karpíšková nebola jedinou, ktorá chcela zmeniť potratovú politiku. Snahy o liberálne nazeranie na interrupcie presadzovala aj Luisa Landová-Štachová. Návrhmi sa mali nahradiť pôvodné ustanovenia v Zákonnom článku V/1878 a rovnako aj vo všeobecnom trestnom zákone z roku 1852 platnom v českých krajinách.

³⁰ SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 32.

³¹ Tamtiež, s. 39.

vodcu, ale smerovala aj k rodinnej politike v rámci boja proti potratom a antikoncepcii. Bolo cieľom HSL'S akcentovať ľudské práva, alebo odmietavý postoj k interrupciám súvisel s inou otázkou, ktorá smerovala priamo na vedenie politiky? Symbolizovať politiku HSL'S mala aj zmena Ústavy³² z júla 1939 v § 89, podľa ktorej je rodina a manželstvo pod „zvýšenou ochranou právneho poriadku“. Začal sa pestovať „*kult matky*“ a žene prislúchala hlavná spoločenská funkcia vo forme reprodukčných povinností. Častokrát sa zabúda pri zohľadňovaní, či zmene terajšieho stavu na Slovenský štát, s čím súvisí postava Jozefa Tisa a jeho odmietavý postoj k interrupciám. Ten pravidelne oceňoval matky dekrétom „*za obetavosť a námahu*“ ktorou vychovali určujúci počet detí. K stimulovaniu pôrodnosti malo slúžiť aj zvyšovanie rodinných prídavkov na všetky deti, čo bolo značným rozdielom oproti Československu a podpore štátu „len“ na dve deti.

V roku 1940 dochádza konečne k preloženiu návrhu zákona o trestných činoch proti životu a jeho vzniku. Návrh mal zlepšiť československú normu, ktorá nešpecifikovala, v akých prípadoch sa dovoľuje vykonať interrupcie. Tento návrh, tak ako predchádzajúci Meissnerov, ktorý sa nedostal ani do legislatívneho procesu, dovoľoval podstúpenie interrupcie vo výnimočných situáciách, iba pod dohľadom dohľadom a v príslušných lekárskejších zariadeniach. Aj voči tomuto návrhu smerovalo množstvo negatívnych odborných posudkov, ktoré odmietali usmrtenie plodu bez výnimky.³³

Prvé verzie zákona zo dňa 29. marca 1941 č. 66/1941 Sl. z. o ochrane plodu, jeho vzniku a o zmene §§ 285 a 286 trestného zákona a §§423 až 427 vojenského trestného zákona (ďalej len ako „zákon o ochrane plodu“) pochádzajú z roku 1940.³⁴ Hlavným účelom tohto zákona malo byť zvýšenie populácie obyvateľstva. Návrh zákona bol predložený Snemu v roku 1941³⁵, pričom už predtým došlo k značnému pripomenkovaniu aj zo strany lekárskej obce. Jedna z posledných verzií zákona³⁶ ustanovovala v § 1: „*Umelé prerušenie tehotnosti je*

³² Ústavný zákon č. 185/1939 Sl. z. oproti ústavnej listine ČSR sa z osobitnej zákonnej ochrany stala zvýšená ochrana právneho poriadku.

³³ SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 39.

³⁴ Slovenský národný archív, fond Úrad predsedníctva vlády, škatuľa č. 157, spis č. 57/41.

Názvu Zákona o ochrane plodu predchádzal názov „zákon o trestných činoch proti populácii“.

³⁵ Návrh zákona obsahoval aj sprísnenie trestov v skutkových podstatách trestného zákonníka a vojenského zákona. V prípade úmyselného vyhnania plodu mal byť trest zvýšený z dvoch rokov žalára na päť, inak z troch rokov žalára na desať.

³⁶ Komisie Ministerstva pravosúdia dňa 3. októbra 1940 v zložení: Dr. Igonda (predseda), Dr. Beznák (za legislatívne odd. MV), Dr. Lačný, Dr. Straka (za zdravotné oddelenie MV), popl.

zakázané a trestné. “ Neskôr dochádza k vymedzeniu výnimky, ktorá spočívala vo vážnom ohrození života tehotnej ženy. Tento zákrok však mohol byť vykonaný len prednostom, alebo jeho riadnym zástupcom³⁷ po zistení stavu tehotnej ženy dvoma lekármi a interrupcia mala byť vykonaná až vtedy, ak boli vyčerpané všetky možnosti liečebných prostriedkov. Zákrok mal spísať na zápisnicu lekár, pričom bolo potrebné odovzdať ju Ministerstvu. Ustanovenie § 2 priamo trestalo lekára, ktorý vykonal interrupciu, žalárom. V praxi mohlo dochádzať k mylným interpretáciám, pretože ak lekár vykoná prerušenie tehotenstva preto, lebo hrozí tehotnej žene smrť, či poškodenie zdravia, tak by mala byť táto činnosť beztrestná. Za cieľ sa dáva teda samotné zdravie ženy, a nie vyhnanie plodu.³⁸

Po predložení na rokovanie Snemu sa návrh zákona prideliť ústavno-právnomu výboru a sociálnemu a zdravotnému výboru. Tieto výbory návrh prerokovali dňa 25. marca 1941 aj zo zástupcami lekárskej fakulty prof. Dr. Šeligom a prof. Dr. Filom. Výbory však na rozdiel od Ministerstva pravosúdia akceptovali akademickú obec vo vzťahu k lekárskej indikácii a preto nasledovalo pozmenenie návrhu, z ktorého boli vypustené spomenuté ustanovenie §§ 1 a 2, podľa ktorého lekár, ktorý porušil pravidlá, mal byť potrestaný taktiež žalárom od šiestich mesiacov do piatich rokov. Na základe pripomienok lekárskej obce sa dospelo k názoru, že prípadov ohrozenia života tehotnej ženy takmer nie je, pričom samotná tehotnosť je stav fyziologický, nie patologický.³⁹ Po upravení návrhu zákona výbormi sa zákon na Sneme prijal. Po prijatí zákona však nastali viaceré kontroverzie. Aj napriek tomu, že došlo k názoru prostredníctvom výborom o trestnosti akéhokoľvek umelého

---

Wirth (za Ministerstvo národnej obrany a vojenský súd), Dr. Terebessy (za Slovenský najvyšší súd), Dr. Matúškovič (za Generálnu prokuratúru), Dr. Mattos (za Hlavné štátne zastupiteľstvo), Dr. Fridrichovský (za lekársku komoru), Dr. Kostka (za Štátne zastupiteľstvo v Bratislave), Dr. Hoffstädter (za Ministerstvo pravosúdia), por. just. Dr. Šimoni (za vojenskú prokuratúru), Dr. Takáč (referent) a Dr. Svitok (zapisovateľ).

³⁷ Umelé prerušenie tehotenstva však následne mohlo byť konané len v ústave, ktorý bol určený Ministerstvom vnútra. Priebeh interrupcie sa mal spísať do zápisnice odovzdanej následne ministerstvu.

³⁸ Slovenský národný archív, fond Úrad predsedníctva vlády, škatuľa č. 157, spis. č. 57/41.

³⁹ MALATINSKY, M. Ochrana plodu a plodnosti na Slovensku. In: *Zborník konferencie Ochrana života XIII.* Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. 2012. s. 67-77.

„Zdôrazňuje sa ďalej, že citované ustanovenie bolo aj s hľadiska kanonického práva neprijateľné. Plod je ľudským životom a neslobodno ho preto podľa zásad kresťanskej morálky a etiky usmrtiť ani v záujme vyššieho dobra: v záujme záchrany života matky. Doterajší stav podľa trestného zákona je v danom smere prijateľnejší, lebo vyhnanie plodu sa zásadne trestá ako zločin.“

prerušená tehotenstva, pričom žiadne výnimky nie sú prípustné, list Ministerstva pravosúdia, ktorý bol adresovaný Spolku lekárov Slovenského štátu zo dňa 2. 7. 1941, ktorým dochádza k výkladu zákona o ochrane plodu akcentuje na opačný prístup.⁴⁰ Obsahom vládneho návrhu nebola len otázka potratov, ale aj otázka ochrany plodnosti. Ochrana plodnosti spočívala v podobe opatrení proti sterilizácii a antikoncepčným prostriedkom, pričom takto navrhované opatrenia boli úspešne schválené v legislatívnom procese.⁴¹ Následne ustanovením § 5 zákona o ochrane plodu mal byť odsúdenému udelený vedľajší trest stratou úradu.⁴² Špeciálny subjekt vo forme lekára alebo pôrodnej babice, súd mal zakázať osobe výkon povolania navždy alebo na určitý čas.⁴³ Trestalo sa takisto aj rozširovanie prostriedkov slúžiacich výlučne proti počatiu väzením od jedného mesiaca do jedného roka alebo alternatívne prichádzal do úvahy peňažný trest od 1.000 do 10.000 Ks.⁴⁴ Dovolím si takisto spomenúť aj ustanovenie § 6 zákona o ochrane plodu v ktorom došlo k názoru, že by prínosným bolo vyškrtnúť rovno celé toto ustanovenie pri tvorbe tohto zákona a to s odôvodnením, že je dovolená len taká manželská súlož, ktorou dochádza k plodeniu detí. Táto požiadavka je však neuskutočniteľná, pretože z hľadiska názoru lekárskej obce je dôležitý pohlavný styk pre hygienu manželstva.⁴⁵ Posledné slovo mal však vždy zákonodarca. Predkladateľ Vojtech Tvrдый odstránil z ustanovenia prípady používania antikoncepčných prostriedkov, ktoré by mohli zabrániť výskytu pohlavných chorôb. Týmto by sme mohli poznamenať, že dochádza k čiastočnej legalizácii pohlavnej promiskuity.

Zhrnutím teda možno poznamenať, že platná a účinná právna úprava prijatá Snemom od 23. apríla 1941 zahŕňala nielen sprísňovanie trestov

⁴⁰ MALATINSKY, M. Ochrana plodu a plodnosti na Slovensku. In: *Zborník konferencie Ochrana života XIII*. Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. 2012. s. 67-77.

⁴¹ Ustanovenie § 3 Zákona č. 66/1941 Sl. z. o ochrane plodu: „*Ten, kto sa zbaví iného schopnosti plodenia s úmyslom učiniť ho neplodným bude potrestaný pre zločin žalárom od jedného do piatich rokov, ak sa tak stalo proti vôli poškodeného, trestnicou od dvoch do desiatich rokov.*“ V prípade dočasnej sterility sa mal vinník potrestať žalárom od šiestich mesiacov do troch rokov, resp. trestnicou od dvoch do piatich rokov, v prípade konania proti vôli poškodeného.

⁴² Paradoxným je, že toto ustanovenie nemalo vplyv na vyššie spomínané ustanovenie § 303 Trestného zákonníka, pričom je dôležité poznamenať, že obe tieto úpravy boli účinnými súčasne.

⁴³ Toto ustanovenie sa malo aplikovať aj pri trestných činoch podľa §§ 285 a 286 trestného zákonníka a podľa vojenského trestného zákona podľa §§ 423 až 427.

⁴⁴ BOROVIČKA, M.: *Kolaboranti 1939 – 1945*. Praha: Paseka, 2007. s. 244.

⁴⁵ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 76.

za existujúce skutkové podstaty, ale aj nové týkajúce sa vyhnania plodu, či také prostriedky, ktoré by boli schopné obmedziť plodnosť.

Tento zákon nemal podporu medzi slovenským obyvateľstvom. Nemal za následok samotný pokles, či úplný zánik vykonávania interrupcií, čo akceptovali aj samotní biskupi.⁴⁶ Po zániku Slovenskej republiky sa právna úprava stala neplatná, pričom od tohto času nebola vyhotovená žiadna legislatíva v oblasti ochrany plodu.⁴⁷ Nie je však údivom postoj zákonodarcu k interrupčnej politike aj vzhľadom na vládnuce HSLS, ktoré smerovalo k silnej kresťanskej politike, pričom zapájanie žien do verejného priestoru nebolo prípustným, naopak však propaganda „Kinder, Küche, Kirche“ získala pre vládnucu stranu silný význam, pretože videla matky, ktoré sú základom pre rodenie detí a vedenie domácnosti.⁴⁸

Pre jasnejšiu predstavu počtu vykonania potratov a umelých prerušení tehotenstva nám slúži štatistika, pričom do Československa bola zahrnutá štatistika až po roku 1958, avšak tento rok môžeme pokladať aj ako medzník v legalizácii niektorých druhov potratov. Vzhľadom na túto skutočnosť nedokážeme presne analyzovať vývoj počtu potratov na Slovensku, dá sa však odvodiť s údajmi uvedenými ohľadom natality.⁴⁹ V polovici dvadsiatych rokov vieme odhadnúť počet vykonaných interrupcií vyše 100 000 ročne. Tieto informácie pramenia zo strany zástancov čiastočnej potratovej politiky.⁵⁰ presným zdrojom o vykonaných potratoch sa dostali najmä po vykonaných potratoch v nemocnici pretože ich nebolo možné zatajiť pri väčších komplikáciách.⁵¹ Z týchto

⁴⁶ Dokonca si dovoľím poznamenať, že v prípade vojakov doma i na fronte bolo povolené použitie prezervatívov.

⁴⁷ MALATINSKY, M. Ochrana plodu a plodnosti na Slovensku. In: *Zborník konferencie Ochrana života XIII*. Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. 2012. s. 67-77.

⁴⁸ História interrupcií na Slovensku – kam smerujeme? [online]. Dostupné na internete: <https://komentare.sme.sk/c/23170362/historia-interrupcii-na-slovensku-kam-smerujeme.html> [cit. 2023-11-18].

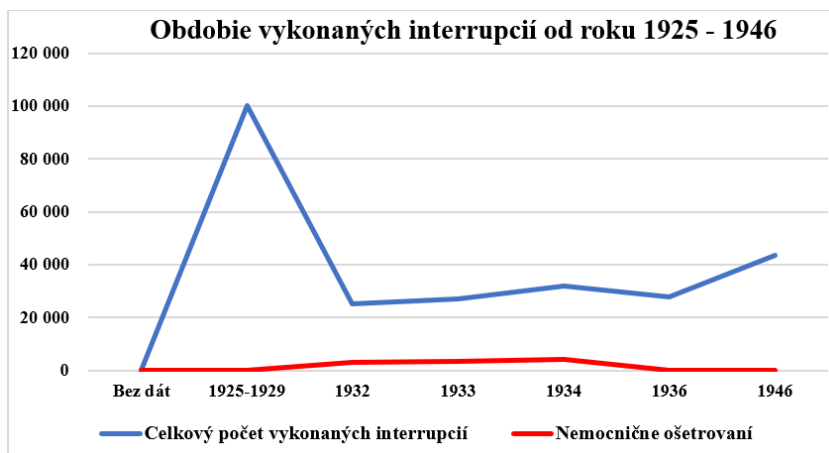
⁴⁹ Štatistický úrad Slovenskej republiky. Systém demografickej štatistiky a štatistiky zahraničnej migrácie v SR. [online] Dostupné na internete: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=6605> [cit. 2023-11-20].

⁵⁰ Národné zhromaždenie republiky Česko-slovenskej. II. volebné obdobie (1925-1929). Tlač č. 535. [online] Dostupné na internete: http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/tisky/t0535_03.htm [cit. 2023-11-20].

Je dôležité poznamenať, že počet vykonaných potratov na Slovensku bol výrazne menší ako v západnej časti republiky. V roku 1939 prichádza Vojtech Tuka s odhadmi, ktoré nezodpovedajú reálnemu počtu vykonaných potratov, uvádza teda informácie o 50 – 60 tisíc potratov ročne.

⁵¹ CHURA, A. J.: *Slovensko bez dorastu?: sociálne-peadiatické štúdium*. 1. diel. Bratislava: Roľnícka osveta, 1936. s. 165.

zdrojov sa teda následne dala spraviť štatistika potratov na základe metodiky: „Z počtu ošetrovaných potratov odrátal odhadovaných 20 % spontánnych potratov, získaný údaj vynásobil desiatimi, keďže sa domnieval, že iba približne každý 10. potrat sa dodatočne ošetruje v nemocnici. Sám však označuje takto získané údaje za „vedome nižšie držané“. Pre rok 1932 odhadoval 25 000 potratov na Slovensku (3 171 nemocnične ošetrovaných), pre rok 1933 27 000 (3 420) a pre rok 1934 32 000 (4 030).“⁵² Postupujúc podľa tejto metódy nám pre rok 1936 vychádza počet 37 816 vykonaných potratov. Vzhľadom na to, že pre roky od 1939 – 1945 dáta nie sú prístupné Štátnym štatistickým úradom, k najbližšej štatistike sa dostávame až v roku 1946. V roku 1946 sa podľa štatistiky vykonalo 43 680 potratov, pričom môžeme dospieť podľa Churovej metodiky k tomu, že v období od roku 1932 až 1936 došlo na Slovensku k nárastu interrupcii o 12 816 potratov, teda 51 %.

Graf č. 1⁵³

Týmto teda môžeme skonštatovať, že efektívnosť zákona o ochrane plodu dosiahla pozitívnu úroveň pretože došlo k zníženiu počtu potratov. Pozitívny účinok vieme doceliť aj skúmaním počtu natality,

⁵² CHURA, A.J.: *Slovensko bez dorastu?*: sociálne-pediatické štúdium. 1. diel. Bratislava: Roľnícka osveta, 1936. s. 165-166.

⁵³ V nadväznosti na vyššie uvedené informácie si dovoľujem uviesť grafické znázornenie vývoja vykonaných interrupcií obdobím Československa, pričom prvé dáta sa vyskytujú až od roku 1925-1929 (tieto dáta sú uvedené pre celú Československú republiku), avšak od roku 1932 – 1946 sa dáta viažu len na časť Slovenska.

ktorého cieľom bola už pri samotnom prijímaní zákona o ochrane plodu.⁵⁴ Zaujímavosťou je však samotný fakt, že najvyššia pôrodnosť od roku 1932 bola v roku 1944.

3. Kodifikácie Trestného zákona a ich vplyv na interrupčnú politiku

Národné zhromaždenie Československej republiky sa 12. júla 1950 uznieslo na novom Trestnom zákone⁵⁵ a ponechal v platnosti kvalifikáciu interrupcií v zmysle usmrtenia ľudského plodu v šiestej hlave pod názvom trestné činy proti životu a zdraviu.⁵⁶ Boli však prípustné výnimky v prípade ohrozenia života matky, či dedičných chorôb jedného z rodičov.⁵⁷ Tento zákon však neovplyvnil výkon nelegálnych interrupcií, ktorý by stále vysokým.⁵⁸ Štatistiky ukazujú, že v roku 1956 súdy prejednali iba 1 320 prípadov umelého (nedovoleného) prerušenia tehotenstva, pričom však možno dokázať väčšiu evidenciu pacientiek po podstúpení zákroku umelého prerušenia tehotenstva.⁵⁹

Dôležitou je však novinka, ktorou došlo k vyňatiu ustanovenia § 218, teda trestného činu usmrtenia ľudského plodu v Trestnom zákone v roku 1957, a to na základe Zákona o umelom prerušení tehotnosti. Toto ustanovenie je zrušené ustanovením § 8.⁶⁰ Môžeme teda

⁵⁴ Počet narodených na 1000 obyvateľov ročne uvádza pre rok 1939 údaj 23,3; rok 1940 24,1; rok 1941 24,1; pre rok 1942 24,6; pre rok 1943 24,6; pre rok 1944 26,2 a pre rok 1945 23,6. SVETOŇ, J.: *Vývoj obyvateľstva na Slovensku*. Bratislava: Epocha, 1970. s. 258.

⁵⁵ Zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon zo dňa 12. júla 1950 prijatý Národným zhromaždením Československej republiky. Vyhlásené znenie.

⁵⁶ Ustanovenie § 218 zákona č. 86/1950 Zb. Trestný zákon. Trestná sadzba spočívala vo forme odňatia slobody až na jeden rok.

⁵⁷ „Súhlas tehotnej ženy môže byť nahradený súhlasom jej zákonného zástupcu len vtedy, ak je tehotná žena celkom pozbavená svojprávnosti alebo ak nie je schopná sa vyjadriť.“

⁵⁸ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 89.

⁵⁹ Zákrok podľa lekárov teda podstúpilo 100 000 žien ročne, pričom teda pred súd bolo postavených len 1,3% z nich.

NIKŠOVÁ, G. *Nedovolené prerušenie tehotenstva v československom trestnom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1971, s. 86.

⁶⁰ Zákon č. 68/1957 Zb. z 19. decembra 1957 o umelom prerušení tehotnosti. Časová verzia predpisu účinná od 30.12.1957 do 31.12.1961. Ustanovenie § 8 okrem odseku 1 obsahuje aj odsek 2 a 3, ktoré vymedzujú prípadné uloženie trestu a jeho výkon, ktorý v tomto prípade zaniká: „(2) Trest právoplatne uložený pred účinnosťou tohto zákona za trestný čin usmrtenia ľudského plodu podľa § 218 ods. 1 tr. zák. sa nevykoná. Ak bol takýto trest uložený ako trest úhrnný alebo dodatkový, použije sa primerane ustanovenie § 392 trestného poriadku.“

(3) Na páchatel'ku odsúdenú pred účinnosťou tohto zákona pre trestný čin usmrtenia ľudského plodu podľa § 218 ods. 1 tr. zák. sa dňom účinnosti tohto zákona hľadí, ako by nebola odsúdená.

konštatovať, že do roku 1957 nebolo možné podstúpiť legálne interrupciu vôbec.⁶¹

V roku 1957 bol prijatý interrupčný zákon⁶², ktorého cieľom bol záujem o starostlivosť a o zdravý vývoj rodiny⁶³, či predchádzanie škôd spôsobených na zdraví žien neskúsenými a hlavne osôb s nezdravotníckym vzdelaním.⁶⁴ Ženy mohli podstúpiť interrupciu aj z iných dôvodov než zdravotných. Týmito dôvodmi boli najmä vek vyšší ako 40 rokov, viac než tri deti, rozvrat rodiny, pokles životnej úrovne. Tieto dôvody však museli byť dostatočne odôvodnenými pred špeciálnou komisiou pozostávajúcou z predstaviteľov štátu, lekárskej obce, či „skúsených žien“⁶⁵. V dôvodovej správe pri predkladaní tohto zákona takisto zaznelo odôvodnenie, že predchádzajúca právna úprava nepomáha rastu populácie, pričom ženy dostávajú do situácie podstúpenia interrupcie neodbornými zásahmi, ktoré môžu spôsobiť trvalé následky na zdraví ženy.⁶⁶ Pozitívnu črtou môžeme vnímať najmä povahu interrupcií, ktoré už neboli definované činom zabitia.

Kodifikáciou bol v roku 1961 prijatý nový Trestný zákon⁶⁷, ktorý v siedmej hlave trestných činov proti životu a zdraviu vymedzoval trestný čin nedovoleného prerušenia tehotenstva. Ten obsahoval odkaz na podzákonnú právnu úpravu, ktorou sa určoval legálny postup pre vykonanie umelého prerušenia tehotenstva, pričom ak vykonanie nebolo splnené zákonom predpokladanými podmienkami, trestalo sa odňatím slobody na jeden až päť rokov. V priebehu mnohých novelizácií bol prípustný aj alternatívny trest vo forme peňažného trestu, či zákazu činnosti.⁶⁸ Príznačným pre toto obdobie je z hľadiska medzinárodného práva aj medzinárodný kongres pre trestné právo konajúci sa v Haagu v roku 1964, ktorého výsledkom bolo najmä v súvislosti s rôznym vnímaním umelého prerušenia tehotenstva výsledok vo forme rezolúcie:

⁶¹ Slovenské zákony o interrupcií. [online]. Dostupné na internete: <https://www.sme.sk/c/867940/slovenske-zakony-o-interrupcii.html> [cit. 2023-11-21].

⁶² Zákon č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotnosti.

⁶³ PRUDIL, L. *Status lidského embrya v českém právu. In Sborník k interdisciplinární konferenci Status embrya, Právnícký, lékařský, psychologický a etický pohled*, Brno, 5.-6. november, Brno: b.v., 1999, s. 7.

⁶⁴ SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 90.

⁶⁵ Pod pojmom „skúsená žena“ rozumej žena, ktorá je niekoľkonásobnou matkou. Tieto ženy kládli častokrát aj veľmi nepríjemné, či nevhodné otázky.

⁶⁶ Správa výboru zdravotného a výboru ústavnoprávneho k návrhu zákona o umelom prerušení tehotenstva.

⁶⁷ Zákon č. 140/1961 Zb. zo dňa 29. novembra 1961 Trestný zákon. Vyhlásené znenie.

⁶⁸ Trestný zákon č. 140/1961 Zb. (Časová verzia predpisu účinná od 01.10.1994 do 30.05.1995), ustanovenie § 227-229 a Trestný zákon 140/1961 Zb. (Časová verzia predpisu účinná od 01.09.1999 do 30.11.2000), ustanovenie § 227-229.

„V štátoch, v ktorých zákonodarca umelé prerušenie tehotenstva stíha, je nevyhnutné vytvoriť predpoklady na jeho povolenie. Vo všetkých prípadoch, v ktorých zákonodarca žene povoľuje, aby si umele prerušila tehotenstvo, musí byť toto prerušenie presne regulované zákonnou úpravou.“⁶⁹

Vyhláškou Ministerstva zdravotníctva Československej socialistickej republiky prijatou v roku 1973, ktorou sa vykonáva zákon č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotnosti sa situácia mení aj vzhľadom na zmenu nazerania na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva. Neboli už totižto vnímané ako ochrana zdravia žien, ale ako ohrozenie zdravia ženy, či ohrozenie plynulého nárastu populačného rastu.⁷⁰

V súvislosti s ďalším vývojom treba poukázať aj na prijatie takzvaného socialistického interrupčného zákona v roku 1986.⁷¹ Treba poukázať aj na vývoj v súvislosti s odôvodňovaním interrupčnej pohnútky. Žena už nepodstupovala ponižujúci výsluch pred komisiou smerujúci k odôvodneniu svojho úmyslu podstúpiť interrupciu.⁷² Aj napriek požadovaným dôvodom na svoje konanie už nebolo potrebné do 12. týždňa zdôvodniť svoje konanie, pričom táto skutočnosť odôvodňovania je platná a účinná doteraz.⁷³ Dôvodová správa k tomuto zákonu jasne vymedzuje, že tehotenstvo je prirodzené pre vývoj ľudskej reprodukcie, avšak nie vždy ide o žiadúcu situáciu.⁷⁴ Toto myslenie značne ovplyvnil rok 1980, v ktorom dochádza k podpísaniu Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien⁷⁵. Týmto dochádza aj k zmene na

⁶⁹ Le IX Congès international de Droit Pénal. Ravue Internationale de Droit Pénal. 1964, s. 1131.

⁷⁰ SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 91.

⁷¹ Zákon č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva.

Zákon je založený na troch princípoch: prevencie a informovanosti a dostupnosti a ochrany ženy a osobitného prístupu k neplnoletým ženám.

KOVÁČIK, J. *Právo na život*. Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 2002, s. 20.

⁷² Zákon č. 73/1986 Zb. § 4 „Žene sa umelo preruší tehotenstvo, ak o to písomne požiada, ak tehotenstvo nepresahuje 12 týždňov a ak tomu nebránia jej zdravotné dôvody.“

§ 5 „Žene možno umelo prerušiť tehotenstvo zo zdravotných dôvodov s jej súhlasom alebo na jej podnet, ak je ohrozený jej život alebo zdravie alebo zdravý vývoj plodu alebo ak ide o genetický chybný vývoj plodu.“

§ 6 „(1) Žene, ktorá nedovršila šestnásť rokov, možno umelo prerušiť tehotenstvo podľa § 4 so súhlasom zákonného zástupcu, prípadne toho, komu bola zverená do výchovy. (2) Ak bolo podľa § 4 umelo prerušené tehotenstvo žene vo veku od šestnásť do osemnásť rokov, vyzrozumie sa o tom zdravotnícke zariadenie jej zákonného zástupcu.“

⁷³ Rozumej platný a účinný stav relevantný ku dňu 18.11.2023.

⁷⁴ Dôvodová správa k návrhu zákona SNR zo 7. júla 1986.

⁷⁵ Vyhláška ministra zahraničných vecí z 13. mája 1987 o Dohovore o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. Týmto dohovorom dochádza takisto k deklarácii, že právo na plánované rodičovstvo môžeme považovať za jedno zo základných ľudských práv, pričom tento dohovor platí dodnes.

nazeranie samotnej antikoncepcie, ktorého vplyvom sa prvýkrát v dejinách sa stretávame aj s bezplatnou hormonálnou a vnútromaternicovou antikoncepciou.⁷⁶ Bezplatnosť antikoncepcie sa ruší v roku 2011 novelou č. 363/2011 zákona o umelom prerušení tehotenstva.

V tejto súvislosti si dovoľím spomenúť aj rómsku otázku a vrátiť sa tak do 60. rokov, pretože pomerne veľká liberalizácia podmienok v súvislosti s umelým prerušením tehotenstva stigmatizovala najmä Rómov ako tých „nepriateľských“ a mala priniesť veľkú „populačnú explóziu“⁷⁷, ktorej cieľom mala byť sterilizácia.⁷⁸ Normalizačný režim neskôr reaguje na túto situáciu prostredníctvom „stimulačného“ príspevku ženám, pričom treba ale poukázať na skutočnosť, že tento príspevok bol omnoho nižší ako jednorazová odmena za narodené dieťa. Obdobie normalizácie môžeme charakterizovať aj na základe prístupu v rodinnom prostredí, ktoré bolo zamerané najmä na populačný vzostup, či významné postavenie tradičnej rodiny.

4. Motívy poslancov vedúce k úprave umelého prerušenia tehotenstva v súčasnosti

Situácia relatívne „liberálneho“ pohľadu pozostávajúca z netrestnosti podstúpenia interrupcie pokračuje aj kodifikáciou a prijatím trestného zákona č. 300/2005 Z. z., pričom právna úprava nedovoleného prerušenia tehotenstva v ustanovení §§ 150-153 trestá v základnej skutkovej podstate len osobu, ktorá bez súhlasu tehotnej ženy umelo preruší jej tehotenstvo. Spomenúť možno aj novelu č. 363/2011 zákona o umelom prerušení tehotenstva, ktorá je účinná dodnes.

V priebehu niekoľkých rokov sa na Slovensku konzervatívna strana výrazne zmobilizovala a od roku 2016 prebiehali v priestoroch parlamentu mnohé snahy o obmedzenie prístupu k interrupciám. Do bývalého 9. volebného obdobia bolo spolu predložených 19 návrhov

⁷⁶ Zaujímavosťou však je, že tento zákon mal aj svojich konzervatívnych odporcov, napríklad minister zdravotníctva Josef Plouhar sa nepodpísal po návrh tohto zákona najmä kvôli svojmu presvedčeniu a konzervatívnemu postaveniu.

Ustanovenie o bezplatnej antikoncepcii sa pridalo novelou č. 411/1991 zákona o umelom prerušení tehotenstva č. 73/1986 Zb.

§ 3 „Prostriedky na zabránenie tehotenstva, ktoré sú na lekársky predpis, ako aj lekárske vyšetrenia a kontrola s tým súvisiaca, sa poskytujú žene bezplatne.“

⁷⁷ SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 103-105.

⁷⁸ Sterilizácia mala byť prostriedok, ktorý mal bojovať proti neexistujúcim prostriedkom antikoncepcie najmä v rómskej časti obyvateľstva. Charta 77 taktiež upozorňuje na problematiku vynúteného súhlasu ženy na sterilizáciu.

zákonov. Dovolím si preto ozrejmiť chronologický obsah jednotlivých návrhov. V roku 2001 poslanci Kresťanskodemokratického hnutia (ďalej len ako „KDH“) predložili návrh, ktorým navrhovali doplniť do čl. 15 Ústavy Slovenskej republiky, že: „*Ludský život je hodný ochrany už od počatia.*“ Tento návrh však nebol schválený. Už o dva roky neskôr prichádzajú poslanci strany Aliancie nového občana (ďalej len ako „ANO“) s návrhom, ktorý navrhuje možnosť prerušenia tehotenstva do 24. týždňa, pričom z pochopiteľných dôvodov tento návrh neprešiel.⁷⁹ Výrazný medzník v otázke interrupcií tvorí rok 2007, kedy vstupuje do hry Ústavný súd s nálezom⁸⁰, ktorí iniciovali konzervatívni poslanci Národnej rady Slovenskej republiky, ktorého výsledkom bolo, že platný zákon o umelom prerušení tehotenstva nie je v rozpore s Ústavou.

V roku 2008 bolo podaných viacero návrhov. KDH prichádza s nakoniec neúspešnou zmenou v podobe potrebného súhlasu neplnoletých dievčat na umelé prerušenie tehotenstva zákonným zástupcom a takisto prebehla snaha zmeniť čakaciu lehotu na 72 hodín. Následne poslanec Peter Gabura podal radikálny návrh, kedy by došlo k úplnému zákazu vykonania interrupcií, pričom by sa zaviedol opätovne trestný čin spochívajúci v treste odňatia slobody na 2 až 5 rokov. Do roku 2013 bolo z hľadiska úpravy potratovej politiky ticho, nakoniec však Richard Vašečka s ďalšími poslancami navrhli do zákona o umelom prerušení tehotenstva zaviesť nasledovný text: „*Umelé prerušenie tehotenstva sa nemôže vykonať použitím humánneho lieku alebo liečiva.*“ Tento návrh takisto neprešiel. Prevažná časť návrhov pochádza z dielne konzervatívneho hnutia KDH alebo konzervatívneho krídla časti Obyčajných ľudí a nezávislých osobností (ďalej len ako „OLANO“), čomu nebolo inak aj v roku 2015, pričom samotným obsahom bol návrh zrušiť celý interrupčný zákon, čím by bolo umožnené garantovať nenarodeným deťom právo na život, či hodnoty nedotknuteľnosti ochrany zdravia a ľudskej dôstojnosti. Pomerne radikálnou zmenou, ktorá taktiež neprešla, bol návrh strany Kotlebovci – Ľudová strana Naše Slovensko (ďalej len ako „ĽSNS“), kedy by bolo možné podstúpiť umelé prerušenie tehotenstva len vtedy, ak by bol ohrozený život ženy alebo ak by mal plod genetickú chybu. Do 12. týždňa by mali byť interrupcie úplne zakázané.

⁷⁹ Predseda ANO Pavol Rusko ďalej argumentuje tým, že žena by mala spraviť slobodné rozhodnutie v prípade interrupcie. Tento návrh spôsobil vo vtedajšej koalícii množstvo nezhôd a vtedajší minister spravodlivosti Daniel Lipšic inicioval odmietavé stanovisko k tomuto návrhu.

⁸⁰ Nález ÚS SR Pl. ÚS 12/01-297 zo 4. decembra 2007.

Anton Chromík⁸¹ pritom o návrhu dodal: „*S návrhom prišiel predseda strany Kotleba a jeho kolegovia poslanci. Jeho návrh nezabraňuje vykonávaniu potratov zo zdravotných dôvodov postihnutia dieťaťa a pri znásilnení, či iných trestných činoch, ale ruší potraty bez uvedenia dôvodu. Je to návrh, ktorý je v zhode s väčšinovou mienkou Slovákov v prieskumoch. Nie je to katolícky ideál, ale je to úplne jasné zlepšenie potratovej legislatívy v prospech dieťaťa, ktoré je povinný každý katolík podporiť.*“⁸²

ROK	NAVRHOVATEĽ ZÁKONA	OBSAH ZÁKONA
2001	Strana KDH	Doplniť čl. 15 Ústavy SR „ Ľudský život má právo na ochranu od počatia. “.
2003	Strana ANO	Umelé prerušenie tehotenstva možné až do 24. týždňa.
2008	Strana KDH	Nepľnoleté dievčatá môžu ísť na interrupciu len so súhlasom zákonného zástupcu , zmena čakacej lehoty na 72 hodín.
2008	Nezaradený poslanec Gabura	Úplné zrušenie možnosti potratu , zaviesť trestný čin s trestnou sadzbou 2 až 5 rokov.
2013	Richard Vašečka, Erika Jurinová, Branislav Škripek (OĽANO)	Vložiť text do zákona „ Umelé prerušenie tehotenstva sa nemôže vykonať použitím humánneho lieku alebo liečiva. “.
2015	Strany KDH a OĽANO	Zrušenie zákona o umelom prerušení tehotenstva.

Tabuľka č. 1

⁸¹ Dôležité je spomenúť víziu Antona Chromíka a z akého dôvodu k takýmto úvahám vôbec z jeho strany dochádza. Chromík je predsedom občianskeho združenia Aliancia za rodinu, a to už od jeho vzniku. Medzi ciele tohto občianskeho združenia patrí nielen pevné zakotvenie manželstva ako zväzku muža a ženy v legislatíve Slovenskej republiky, ale aj nepriamo zabránenie akýchkoľvek vplyvov, ktoré by sa svojou povahou mohli pripodobňovať manželstvu. Toto občianske združenie bolo taktiež iniciátorom referenda o rodine v roku 2015, keď prišla so 100 000 podpismi.

⁸² SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 114-115.

Podľa ESNS malo byť na území Slovenska za posledných 50 rokov zabitých 1 249 000 detí, čo má predstavovať viac ako štvrtinu populácie. Strana tento návrh odôvodňovala aj vierou. Tento prístup k interrupciám sa zvykne odôvodňovať argumentáciou, že ľudský život vzniká od počatia, teda splynutím pohlavných buniek muža a ženy. Avšak ako isto vieme, lekári tento názor spochybňujú medicínskym odôvodnením. Fáza embrya sa končí až 9. týždňom tehotenstva a stáva sa plodom. Preto z pohľadu medicíny tento argument nemusí byť úplne správny. Tento návrh skôr vstupuje do populačnej politiky. Ak si spomíname na Alojza Churu, mohli by sme v skutku poznamenať, že Marián Kotleba svojim odôvodnením používa argumenty z obdobia Slovenského štátu.⁸³ Vašečka sa chcel svojim návrhom zjavne priblížiť návrhu ESNS, pričom pridal, že zdravotnícky personál nesmie nabádať ženu k interrupcii a musí ju poučiť o ujme, ktorá môže nastať pri umeľom prerušení tehotenstva.

ROK	NAVRHOVATEĽ ZÁKONA	OBSAH ZÁKONA
2018	Strana ESNS	Možnosť potratu len v prípade ohrozenia života ženy , v dôsledku trestného činu alebo genetickej chyby plodu, inak zrušenie možnosti potratu do 12. týždňa .
2019	Richard Vašečka (OĽANO)	Rovnaké znenie ako od ESNS + pridanie ustanovenia, ktorým personál nemá nabádať ženu na potrat a poučenie o zdravotnej ujme ženy
2019	Sme rodina, ESNS, OĽANO	Skrátenie lehoty na vykonanie potratu, zrušenie preplácania ženám nad 40 rokov
2019	Poslankyne za stranu SNS	Povinnosť sona s počutím tlkotu srdca plodu, zákaz reklamy na interrupcie, predĺženie čakacej doby zo 48 na 96 hodín

Tabuľka č. 2

⁸³ SZABÓ, M. Potraty: *Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. s. 115.

Ďalšími návrhmi, ktoré neprešli v legislatívnom procese v roku 2019, boli z dielne Sme rodina, ĽSNS, OĽANO tvorili skrátenie lehoty na vykonanie umelého prerušenia tehotenstva, či zrušenie preplácania umelého prerušenia tehotenstva ženám po 40. roku veku. Doteraz spomenuté strany neboli jedinými predkladateľkami návrhov na obmedzenie umelého prerušenia tehotenstva. Medzi tieto strany môžeme zaradiť aj Slovenskú národnú stranu, ktorá navrhovala povinnosť sonografického vyšetrenia, pričom by žena počula tlkot srdca plodu, čo by ju dokázalo ovplyvniť pri rozhodovaní, či zakázať reklamy na interrupcie, pričom samotný návrh obsahoval takisto viackrát navrhované predĺženie čakacej doby zo 48 na 96. Špecifikum v tomto návrhu môžeme vidieť najmä v tom, že ako prvý návrh zákona sa dostal až do tretieho čítania, avšak nakoniec nebol schválený.

Poslankyňa Anna Záborská⁸⁴ viackrát predkladala návrhy, ktoré mali obmedziť umelé prerušenie tehotenstva. Raz v roku 2020, kedy malo ísť o pomerne zreteľnú zmenu týkajúcu sa účelu zákona, pričom sa nemal týkať len ochrany zdravia ženy, ale aj ochrany života plodu. Obsahom bola taktiež zmena čakacej lehoty na 96 hodín. Mala sa zakázať takisto propagácia služieb poskytovania umelého prerušenia tehotenstva v zdravotníckych zariadeniach. Povinným bolo aj vykonanie druhého lekárskeho posudku pre vykonanie umelého prerušenia tehotenstva. Žena sa taktiež počas tehotenstva podľa návrhu môže obrátiť na náboženské organizácie, ktoré jej môžu pomôcť. Druhý návrh poslankyne Anny Záborskej⁸⁵ pochádza z júna 2021, ktorý o jeden hlas neprešiel, pričom tento návrh zákona niesol názov aj „o pomoci tehotným ženám“. ⁸⁶ Rok 2021 sa niesol v znamení predkladania množstva zákonov týkajúcich sa potratov. Jeden z nich pochádzal od poslanca Čepčeka, ktorý mal zrušiť potraty bez odania dôvodu a taktiež sťažiť prístup k interrupciám cudzinkám, ktoré by vykonanie umelého prerušenia tehotenstva mali úplne zakázané na našom území. Posledným návrhom, ktorý bol predložený bol zároveň návrh, ktorý spôsobil veľké zmeny v legislatíve, pričom je to jeden z dvoch návrhov, ktoré prešli. Týmto návrhom sa ruší vyhláška, kde bol vek ženy nad 40 rokov zdravotnou indikáciou, vďaka ktorej bola interrupcia vykonaná týmto

⁸⁴ Vo volebnom období 2020 – 2023 bola Anna Záborská ako poslankyňa za Obyčajných ľudí a nezávislé osobnosti (OĽANO), NOVA, Kresťanská únia (KÚ), Zmena zdola.

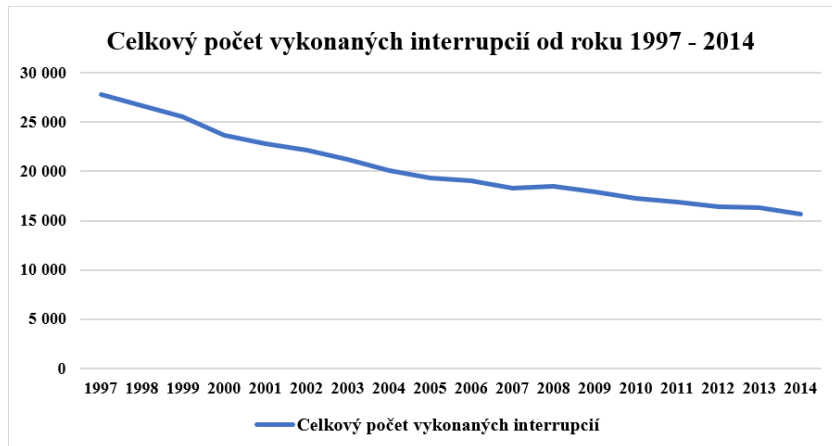
⁸⁵ História interrupcií na Slovensku kam smerujeme? ref. 48.

⁸⁶ Tento návrh obsahoval aj riešenie sociálnych otázok, ktoré mali pomôcť ženám finančným príspevkom pri narodení dieťaťa a so zdravotným postihnutím, či tzv. „kočíkovňa“ aj pre štvrté dieťa.

ženám zdarma. V súčasnosti si teda tieto ženy a ženy mladšie ako 40 rokov interrupciu musia platiť.⁸⁷

ROK	NAVRHOVATEĽ ZÁKONA	OBSAH ZÁKONA
2020	Anna Záborská (KÚ)	Zmena účelu zákona: nielen ochrana ženy ale aj plodu, zmena čakacej lehoty na 96 hodín, zákaz propagácie potratov, nutnosť druhého lekárskeho posudku
2021	Martin Čepček (OLANO)	Zrušenie interrupcii bez udania dôvodu + zákaz výkon potratov cudzinkám
2021	Marek Krajčí (vted. Minister zdravotníctva)	Zrušenie vyhlášky, vďaka ktorej bola interrupcia zadarmo pre ženy staršie ako 40 rokov
2021	Anna Záborská (KÚ)	„pomoc tehotným ženám“

Tabuľka č. 3

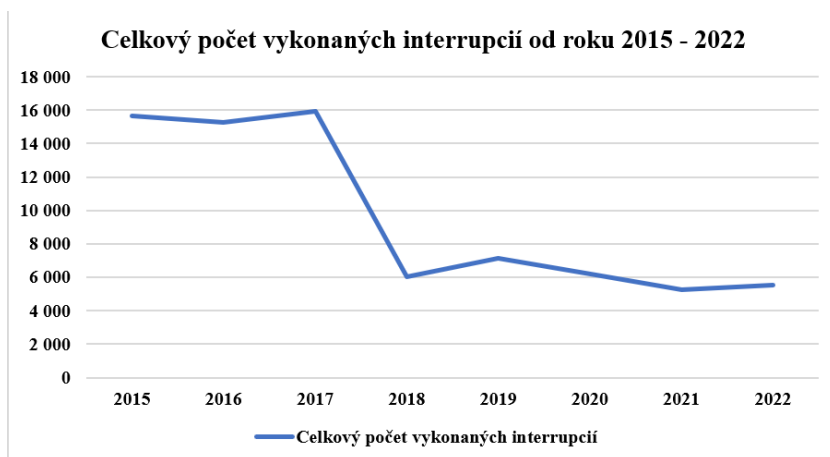

Graf 2⁸⁸

⁸⁷ Vyhláška č. 74/1986 Zb. Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 5. novembra 1986, ktorou sa vykonáva zákon Slovenskej národnej rady č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva.

⁸⁸ Štatistické údaje. [online]. Dostupné na internete: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Gynekologia_Porodnictvo_Potraty/Potraty/Pages/default.aspx [cit. 2023-11-22].

Celkový počet vykonaných interrupcií od roku 1997 do roku 2014 drží vo svojej podstate status quo, nenarastá ale ani neklesá radikálne, pričom oproti roku 2015 až 2022 prichádza v tomto období omnoho menej návrhov zákonov na obmedzenie interrupcií, ako v čase, kedy dochádza k enormnému poklesu. Prichádzajú však omnoho radikálnejšie návrhy, pričom aj bez schválenia reštriktívnych prostriedkov vidíme, že potratovosť od roku 2017 náramne klesá.

Graf 3⁸⁹

Grafom č. 3 sa snažím priblížiť, že situácia od roku 2017 rapídne klesá, pričom treba poznamenať, že v roku 2022 hodnota klesla až na 5 539 vykonaných potratov oproti roku 2015, kedy celkový počet vykonaných interrupcií prekročil hodnotu 15 600. Je však dôležité zamerať sa na dôvod, prečo k rapídneho poklesu interrupcií dochádza. Odborník pre gynekológiu a pôrodníctvo na Slovensku Jozef Záhumenký spomína zvýšenie konzumácie potratových tabletiiek, ktoré však na Slovensku nie sú legálnym potratovým prostriedkom. O užívaní týchto tabletiiek však nie sú údaje. Ženy si dovážajú tieto tabletky z Českej republiky, či Rakúska, kde je táto metóda legálna. Preto môžeme povedať, že počet umelých prerušení tehotenstva vo výsledku môže byť

⁸⁹ Štatistické údaje. [online]. Dostupné na internete: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Gynekologia_Porodnictvo_Potratty/Potratty/Pages/default.aspx [cit. 2023-11-22].

omnoho vyšším ako sú oficiálne štatistiky.⁹⁰ Záhumenský takisto spomína, že: „*veľká časť umelých ukončení tehotenstva prebieha nelegálne tak, že si ženy zoženú tablety*⁹¹ *vyvolávajúce umelý potrat načierno na internete alebo v zahraničí a samy si ich aplikujú.*“⁹² Klesajúca krivka od roku 2017 až po súčasnosť teda ukazuje aj nedôvodnosť návrhov poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, ktorými sa snažia obmedziť interrupcie, či priam úplne zakázať prostredníctvom skutkovej podstaty trestného činu, čím vrátia Slovenskú republiku do minulého storočia.

Záver

Aj napriek určitému vývinu v odbornom prostredí sa otázka umelého prerušenia tehotenstva neustále rieši, pričom sa dostávam k názoru, že napriek pomerne viditeľným klesajúcim dátam je potrebné deťom už od mladosti vštepovať poznatky z pohľadu sexuálnej výchovy, či dostupných antikoncepčných metód. Nie je teda vhodné riešiť túto problematiku cestou, ktorá by mala byť prostriedkom *ultima ratio*, teda trestnou represiou, pretože nemá daný vplyv na počet vykonaných interrupcií. Je však zrejmé, že diskusia na tému interrupcií bude pretrvávajúť neustále, pretože je nevyhnutné poznamenať, že častokrát proti sebe stoja dve kategórie ľudí, či už zástupy „pro choice“, či „pro life“. Hnutie „pro choice“ zdôrazňuje právo ženy rozhodnúť sa, či chce podstúpiť interrupciu, pričom sa podľa nich život začína až činnosťou mozgu. Zdôrazňujú však potrebu dostupnosti antikoncepcie, pričom však interrupcia nepredstavuje ideálnu voľbu, ale skôr nezakázaný prostriedok *ultima ratio*. Hnutie „pro life“ ochraňuje hodnoty manželstva, materstva a rodiny, pričom tvrdí, že život je dar a žena by nemala rozhodovať o smrti nenarodeného dieťaťa. Dôležitou skutočnosťou však je, že ani jedna skupina nikdy nenadobudne absolútnu väčšinu v spoločnosti. Môžem však poznamenať, že každá skupina stojí na relatívne racionálnom základe.

⁹⁰ Za prípad pochybných štatistík v prípade vykonávania potratov pre cudzinky môžeme uviesť súkromnú kliniku Mediklinik v Leviciach.

⁹¹ Na Slovensku sú registrované tablety Mifegyne a Medabon, pričom lekársky predpis na ne nemožno získať a ani ich tým pádom oficiálne užiť.

⁹² Počet interrupcií na klinikách klesá, v kurze sú nelegálne potratové tabletky. [online]. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/22179460/pocet-interrupcii-na-klinikach-klesa.html> [cit. 2023-12-14].

Vzhľadom na vymedzenie cieľov v úvode tejto práce by sme ozrejmili závery, ku ktorým sme sa dopracovali v priebehu práce. Dospeli sme k objasneniu historického exkurzu umelého prerušenia tehotenstva, pričom spočiatku možno povedať, že dochádzalo najmä k trestaniu v prípade podstúpenia interrupcie. Naprieč obdobiami vieme poznamenať postupný vývoj a absenciu tejto úpravy v trestných kódexoch, avšak dochádza k posilneniu právnej úpravy vzhľadom na posilnenia možnosti podstúpenia umelého prerušenia tehotenstva, či samotných podmienok výkonu. V závere práce sme analyzovali návrhy poslancov Národnej rady Slovenskej republiky súvisiacich s prerušením tehotenstva, pričom sme sa snažili ozrejmiť (ne)odôvodnenosť návrhov, či iné legálne možnosti a motivácie poslancov pre prijímanie takejto legislatívy. Zároveň sa zameriavame aj na klesajúcu krivku znižujúceho sa počtu vykonaných interrupcií a dôvod, prečo k tomuto javu dochádza.

Zoznam použitej literatúry

Pramene

1. Dôvodová správa k návrhu zákona SNR zo 7. júla 1986.
2. Le IX Congès international de Droit Pénal. Revue Internationale de Droit Pénal. 1964.
3. PLATÓN. Ústava. Preklad Novotný F., Praha: 1921.
4. Slovenský národný archív, fond Úrad predsedníctva vlády, škatuľa č. 157, spis č. 57/41.
5. Slovenský národný archív, fond Úrad predsedníctva vlády, škatuľa č. 157, spis. č. 57/41.
6. Ustanovenia svätých otcov, 25. In: Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II. Slovensko očami cudzincov. Budmerice: RAK, 1999.

Literatúra

7. BEŇA, J. - GÁBRIŠ, T.: Dejiny práva na území Slovenska I (do roku 1918). Bratislava. 2008.
8. BOROVIČKA, M.: Kolaboranti 1939 – 1945. Praha: Paseka, 2007.
9. CHURA, A.J.: *Slovensko bez dorastu?: sociálne-peadiatické štúdium*. 1. diel. Bratislava: Roľnícka osвета, 1936.
10. ILLYOVÁ, Z. *Historický vývoj prerušenia tehotenstva*. Bakalárska práca. Univerzita Komenského v Bratislave. 2011.
11. MALATINSKY, M. Ochrana plodu a plodnosti na Slovensku. In: *Zborník konferencie Ochrana života XIII*. Fakulta zdravotníctva

- a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave. 2012. s 67-77. ISBN 978-80-8082-551-5.
12. MILOTA, A. - NOŽIČKA, J.: Trestné zákony zeme slovenskej a podkarpatskoruskej. Kroměříž: J. Gusek, 1931, s. 121.
  13. NIKŠOVÁ, G. Nedovolené prerušenie tehotenstva v československom trestnom práve. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1971.
  14. PRUDIL, L. Status lidského embrya v českém právu. In *Sborník k interdisciplinární konferenci Status embrya. Právnický, lékařský, psychologický a etický pohled*. Brno, 5.-6. november, Brno: b.v., 1999, s. 7.
  15. RAUSCHER R., *Usmrcení člověka v českém právu zemském*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 1927.
  16. SVETOŇ, J.: *Vývoj obyvatel'stva na Slovensku*. Bratislava : Epoque, 1970.
  17. SZABÓ, M. *Potraty: Dejiny slovenských kultúrnych vojen od Hlinku po Kuffu*. Tlač: Dubra, a. s., Vydal: N Press, s. r. o. prvé vydanie, ISBN 978-80-99925-23-2, 2020.

Internetové zdroje

18. Štatistický úrad Slovenskej republiky. Systém demografickej štatistiky a štatistiky zahraničnej migrácie v SR. [online] Dostupné na internete: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=6605> [cit. 2023-11-20].
19. Národné zhromaždenie republiky Česko-slovenskej. II. volebné obdobie (1925-1929). Tlač č. 535. [online] Dostupné na internete: http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/tisky/t0535_03.htm [cit. 2023-11-20].
20. Ľudské práva, žien, feminizmus a rodová rovnosť. Interrupcie a história. [online]. Dostupné na internete: <https://moznostvolby.sk/interrupcie-a-historia> [cit. 2023-11-15].
21. História interrupcií na Slovensku – kam smerujeme? [online]. Dostupné na internete: <https://komentare.sme.sk/c/23170362/historia-interrupcii-na-slovensku-kam-smerujeme.html> [cit. 2023-11-23].
22. Štatistické údaje. [online]. Dostupné na internete: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Gynekologia_Porodnictvo_Potraty/Potraty/Pages/default.aspx [cit. 2023-11-22].
23. Štatistické údaje. [online]. Dostupné na internete: https://www.nczisk.sk/Statisticke_vystupy/Tematicke_statisticke_vystupy/Gynekologia_Porodnictvo_Potraty/Potraty/Pages/default.aspx [cit. 2023-11-22].
24. Počet interrupcií na klinikách klesá, v kurze sú nelegálne potratové tabletky. [online]. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/22179460/pocet-interrupcii-na-klinikach-klesa.html> [cit. 2023-12-14].

Právne predpisy

25. Nález ÚS SR Pl. ÚS 12/01-297 zo 4. decembra 2007.
26. Novela č. 411/1991 zákona o umelom prerušení tehotenstva č. 73/1986 Zb.
27. Trestný zákonník o zločinoch a prečinoch ako zákonný článok V/1978, ktorý predstavoval kodifikáciu trestného práva v Uhorsku.
28. Trestný zákon č. 140/1961 Zb.
29. Vyhláška ministra zahraničných vecí z 13. mája 1987 o Dohovore o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien.
30. Vyhláška č. 74/1986 Zb. Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 5. novembra 1986, ktorou sa vykonáva zákon Slovenskej národnej rady č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva.
31. Zákon č. 66/1941 Sl. z. o ochrane plodu.
32. Zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon.
33. Zákon č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotnosti.